

**ROLUL AUTOCUNOAȘTERII ÎN ORIENTAREA ȘCOLARĂ ȘI PROFESIONALĂ A
ELEVILOR**

Cunoașterea de sine presupune formarea conceptului de sine, care include cunoștințe și trăiri despre felul în care ne percepem, avem o imagine de sine, ne apreciem și avem sentimentul propriei valori. Cunoașterea de sine realistă îi conferă persoanei încredere în forțele proprii și contribuie la construirea unei stime de sine corespunzătoare.

Autocunoașterea este foarte importantă în luarea unei decizii privind alegerea și construirea carierei. Realizarea efectivă a autocunoașterii presupune ca persoana în cauză să-și pună întrebări de genul: **Ce știu și ce pot să fac bine?** (răspunsul duce la identificarea cunoștințelor, capacităților, abilităților, deprinderilor), **Ce mi-ar plăcea să fac?** (răspunsul duce la depistarea propriilor interese, dorințe, preferințe, aspirații, idealuri), **Ce este important pentru mine?** (depistarea sistemului de valori), **Cum sunt?** (răspunsul duce la identificarea propriilor trăsături de personalitate), **Ce ar trebui să fac** pentru a-mi satisface interesele și dorințele, pentru a-mi împlini scopurile, aspirațiile și idealurile privind cariera? (răspunsul duce la alegerea studiilor și programelor de formare profesională care să-i asigure dobândirea competențelor necesare reușitei în viitoarea carieră profesională).

La sfârșitul conturării unei imagini clare și obiective despre sine, elevul trebuie să-i răspundă la întrebarea: **Acum, că știu cu adevărat cine sunt, Ce este de făcut?** Răspunsul îl poate afla parcurgând, împreună cu îndrumătorii următorii pași: cunoașterea lumii profesiilor și a ocupațiilor din societatea actuală și alegerea traseului de urmat, în funcție de dorințe, aspirații și posibilitățile sale reale.

Orientarea școlară și profesională reprezintă un sistem coerent și dinamic de principii, acțiuni și măsuri prin care un individ sau un grup sunt îndrumați să-și aleagă o anumită școală și o anumită profesie dată de o anumită școală, corespunzător înclinațiilor, aptitudinilor și aspirațiilor proprii, în scopul dezvoltării personalității și pentru integrarea socială utilă. Cele două componente ale orientării școlare și profesionale se realizează atât una în continuarea celeilalte, cât și în interacțiune. **Orientarea școlară** este o etapă necesară, pregătitoare pentru preorientarea și orientarea profesională, care se realizează, îndeosebi, în gimnaziu, se continuă la liceu, apoi în învățământul universitar.

Orientarea profesională are nevoie de un suport sociopsihopedagogic în îndrumarea factorilor educativi și în acceptarea (opțiunea) elevilor, în concordanță cu cunoașterea posibilităților și intereselor lor reale, cu locul, rolul și cerințele obiective ale profesiilor, precum și cu condițiile și ofertele societății privind exercitarea profesiei după absolvirea unui anumit grad și profil al învățământului.

La realizarea orientării școlare și profesionale pot concura mai mulți factori aflați în interacțiune, printre care: *cercetarea, școala și profesorii, familia, organizațiile de tineret, beneficiarii învățământului și mass-media*, care pot realiza importante acțiuni de consiliere adecvate și eficiente.

Școala și profesorii sunt printre cei mai importanți factori de realizare a orientării școlare și profesionale, care-i dau și un caracter pragmatic. Elevul petrece cea mai mare parte din timpul evoluției sale intelectuale, morale și profesionale în cadrul școlii, în interacțiune cu profesorii.

În școală se realizează *psihodiagnoza*, o etapă importantă a activității de orientare școlară și profesională prin care se încearcă o punere de acord a profilului aptitudinal a aspirațiilor copilului cu profesiunile în care are cele mai mari șanse de succes. Competențele specifice psihodianozei sunt: evaluarea disponibilităților copilului de adaptare la sarcinile școlare; depistarea gradului de adaptare a instruirii la particularitățile elevilor; evaluarea nivelului individual al aptitudinii școlare și al componentelor ei intelectuale și atitudinal- motivaționale; depistarea cazurilor de deficit mental și evaluarea gradului de severitate; depistarea cazurilor de tulburări de personalitate; identificarea cazurilor de copii supradotați pentru individualizarea instruirii; adecvarea mijloacelor instruirii; ameliorarea testelor de cunoștințe; evaluarea “progresului educativ”.

Familia este primul factor educativ. Influența familiei nu se bazează întotdeauna pe potențialul real al copiilor, ci pornește fie de la eșecurile sau neîmplinirile părinților în anumite profesii, fie de la succesul ce le-ar putea asigura o profesiune la un moment dat. Având în vedere influența socioeducațională puternică a familiei, școala și ceilalți factori educativi trebuie să îndrume și să coopereze cu multa pricepere și măiestrie cu familia, pentru a realiza o eficientă orientare școlară și profesională a copiilor.

Organizațiile de tineret, fundațiile, ONG-urile, datorită prezenței lor în mijlocul elevilor, a contopirii intereselor lor cu cele ale elevilor, pot avea o forță de influențare pozitivă asupra acestora în orientarea lor școlară și profesională. Legătura organizațiilor cu unitățile social-economice le poate determina pe acestea să ofere sponsorizări învățământului.

Beneficiarii învățământului sunt toate organismele și societățile economico-sociale (industriale, agricole, economice, comerciale, sanitare, culturale, de servicii etc.) - de stat, mixte sau particulare. Împreună cu școala trebuie să contribuie la orientarea școlară și profesională, prin prezentarea profesiilor în mass-media, prin reclame, prin monografii profesionale, prin întâlniri ale specialiștilor cu tineretul școlar etc. Cunoașterea locului, rolului, caracteristicilor, avantajelor unităților de profil și cunoașterea de către elevi a posibilităților ce le oferă societatea în prezent și în perspectivă, pot asigura conjugarea mai bună a potențialului lor individual cu posibilitățile socioprofessionale oferite de societate.

Mass-media, prin mijloacele ce le deține (radio, televiziune, presă etc.) și forța de pătrundere și influențare a mesajului audio-vizual reprezintă forțe eficiente de consiliere în realizarea obiectivelor orientării școlare și profesionale. Mass-media și Internetul pot prezenta școlile și unitățile social-economice în toată diversitatea lor, pot prezenta expuneri ale unor specialiști privind locul, rolul, valoarea economico-socială a unităților de profil și a profesiunilor specifice.

Dacă elevul își cunoaște profilul aptitudinal și îl va corela cu nivelul aspirațiilor, acesta va alege profesiunea potrivită în care va avea cele mai mari șanse de succes.

Am investigat un lot format din 37 de subiecți, 20 de fete și 17 băieți, elevi în clasa a VIII-a la Colegiul „Anghel Sligny” Tulcea. Cei 37 de subiecți provin din două clase. Din punct de vedere social, toți elevii provin din mediul urban și din familii de muncitori. Modelul parental al profesiunilor nu este unul variat.

În colectarea datelor am utilizat:

- fișa de lucru **hexagonul intereselor**;
- **chestionarul de interese profesionale Holland**;
- **chestionarul OSP** pentru clasa a VIII-a

Datorită faptului că profesiunile părinților se limitează la a fi muncitori (sudori, lăcătuși, mecanici), majoritatea având ca ultimă școală absolvită o școală profesională, am considerat necesară **o primă întâlnire cu elevii în vederea prezentării unui orizont mai larg de profesii**. Fiecare dintre ei a avut de prezentat câte o profesie preferată, familiară. În completare au fost prezentate și alte meserii, mai puțin mediatizate, fiecare cu specificul și caracteristicile sale. Totodată au fost prezentați succint factorii care determină alegerea unei cariere și s-a accentuat importanța autocunoașterii, prin prisma aptitudinilor, intereselor, valorilor, abilităților. Apoi li s-a prezentat elevilor fișa de lucru **hexagonul intereselor**. Elevii au avut posibilitatea să „adere” – prin intermediul fișei - la anumite grupuri și să își exprime primele opțiuni în legătură cu ocupațiile despre care ar dori să obțină mai multe informații.

La a doua întâlnire au răspuns **chestionarului de interese profesionale Holland**. Acesta constă dintr-o serie de afirmații despre diverse activități profesionale, de tipul: „Mi-ar plăcea să ...” . În urma completării chestionarului, în funcție de punctajul obținut, subiectul obține un profil de personalitate (de exemplu investigativ – social - artistic) și un grup de domenii ocupaționale corespunzătoare respectivului profil de personalitate. Acest chestionar i-a ajutat în următoarele direcții:

- ❖ să identifice propriile interese consultând fișa de lucru,
- ❖ să-și identifice principalele caracteristici personale,
- ❖ să evidențieze principalele valori care-i reprezintă,
- ❖ să deducă importanța concordanței dintre interese, valori și scopul ocupațional propus.

În urma aplicării chestionarului am înregistrat următoarele date, în tabel fiind trecute interesele care au acumulat punctajul cel mai mare:

Interese	Realist	Investigativ	Artistic	Social	Antreprenorial	Convențional
Nr.subiecți	14	6	3	5	7	2

La cea de-a treia întâlnire elevii au răspuns unui *chestionar OSP* (chestionar de orientare școlară și profesională).

La cei 37 de elevi din clasa a VIII-a care au fost testați rezultatele înregistrate arată faptul că opțiunea lor școlară este compatibilă cu profilul de personalitate rezultat pe baza chestionarului de interese.

Așadar există o corelație între autocunoaștere și orientarea școlară și profesională. Însă nu este de ajuns ca elevul să-și cunoască propriile interese, ci el trebuie să fie conștient și de aptitudinile sale pentru a putea lua hotărârea optimă în ceea ce privește alegerea carierei.

Studiul efectuat relevă că o bună cunoaștere a intereselor conduce la o alegere a profesiei în funcție de o cunoaștere a profilului propriei personalități. Orientarea carierei este bine să se realizeze ținând cont și de aptitudinile reale pe care le are subiectul și nu numai de interesele lui. Cu toate acestea, orientarea școlară a profesiei este recomandabil să fie începută cu investigarea intereselor. Dacă o persoană are interese pentru un domeniu, în timp își va putea dezvolta aptitudinile necesare, dar dacă posedă doar aptitudini, fără ca domeniul respectiv să-l atragă, aceste aptitudini se vor plafona, iar persoana va avea insatisfacții majore.

Educația în ceea ce privește orientarea școlară și profesională trebuie să fie prezentă pe toată perioada școlarității elevilor - ciclul primar, ciclul gimnazial, liceu/școală profesională, universitate - , dar și după școlaritate (pe tot parcursul vieții), datorită schimbărilor din societatea actuală. Este necesară asistarea și îndrumarea elevilor în luarea unei decizii privind viitorul lor profesional. Totodată este necesară colaborarea cu familia elevului, deoarece aceasta are mare influență asupra copilului atât din punctul de vedere al stabilirii profesiei, cât și din punct de vedere al sprijinului material acordat în urmarea drumului ales.

BIBLIOGRAFIE

1. Kulcsar, Tiberiu (1978), *Factorii psihologici ai reușitei școlare*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
2. Lazăr, Aura (2010), „Rolul autocunoașterii în alegerea carierei”, *Info psihoeducațională educația pentru toți și pentru fiecare*, anul X, nr. 1/2010(15), p. 49 – 50.

3. Lăscuș, Voicu (1981), *Părinții și profesiunea copiilor*, Editura Didactică și Pedagogică, București.
4. Șuteu, Titus (1990), „Tendințe actuale și de perspectivă ale orientării școlare și profesionale”, *Revista de pedagogie*, 12, anul XXXIX, p. 52 - 55.
5. Voicu, Gheorghe, (1990), Obiective imediate și de perspectivă în activitatea de orientare școlară și profesională, *Revista de pedagogie*, 6, anul XXXIX, p. 44 - 46.

prof. înv. primar BONTEA MIHAELA
Colegiul „Anghel Saligny” Tulcea